BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ QUỐC PHÒNG

VIỆN NGHIÊN CỨU KHOA HỌC Y DƯỢC LÂM SÀNG 108

QUÁCH HỮU TRUNG

NGHIÊN CỨU TÌNH TRẠNG KHÁNG ASPIRIN Ở BỆNH NHÂN CÓ YẾU TỐ NGUY CƠ TIM MẠCH CAO

LUẬN ÁN TIẾN SỸ Y HỌC

HÀ NỘI - 2014

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ QUỐC PHÒNG

VIỆN NGHIÊN CỨU KHOA HỌC Y DƯỢC LÂM SÀNG 108

QUÁCH HỮU TRUNG

NGHIÊN CỨU TÌNH TRẠNG KHÁNG ASPIRIN Ở BỆNH NHÂN CÓ YẾU TỐ NGUY CƠ TIM MẠCH CAO

Chuyên ngành: Nội tim mạch

Mã số: 62720141

LUẬN ÁN TIẾN SỸ Y HỌC

Giáo viên hướng dẫn: 1. PGS.TS Vũ Điện Biên

2. TS Lý Tuấn Khải

HÀ NỘI – 2014

LỜI CẢM ƠN

Với tất cả lòng kính trọng, nhân dịp hoàn thành luận án tiến sỹ y học, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến:

Ban Giám đốc và Phòng đào tạo Sau đại học Viện nghiên cứu Khoa học Y dược lâm sàng 108.

Đảng ủy, Ban lãnh đạo Viện tim mạch quân đội; Bộ môn, khoa Nội tim mạch - Viện nghiên cứu Khoa học Y dược lâm sàng 108.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến PGS.TS Vũ Điện Biên – Viện trưởng Viện tim mạch quân đội – Chủ nhiệm Bộ môn Nội tim mạch - Viện nghiên cứu Khoa học Y dược lâm sàng 108, người Thày đã hết lòng dạy dỗ và hướng dẫn tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu đề tài này; đến TS Lý Tuấn Khải – Chủ nhiệm Khoa Huyết học - Viện nghiên cứu Khoa học Y dược lâm sàng 108, người đã mang lại ý tưởng nghiên cứu và đã tận tình giúp đỡ tôi hoàn thành nghiên cứu.

Tôi xin chân thành cảm ơn Lãnh đạo Tổng cục Hậu cần – Kỹ thuật – Bộ công an; Đảng ủy, Ban giám đốc Bệnh viện 19-8 đã tạo mọi điều kiện cho tôi hoàn thành khóa học.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới Bố Mẹ, Vợ Con cùng tất cả người thân trong gia đình, bạn bè, các đồng nghiệp đã luôn giúp đỡ, động viên và tạo mọi điều kiện tốt nhất cho tôi hoàn thành luận án.

Hà nội, tháng 08 năm 2014

Tác giả

Quách Hữu Trung

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là nghiên cứu của bản thân. Các số liệu có nguồn gốc rõ ràng và trung thực do chính tôi thu thập và ghi chép trong quá trình nghiên cứu. Kết quả trình bày trong luận án là trung thực, khách quan và chưa từng được ai công bố trước đây.

Tác giả luận án

Quách Hữu Trung

MỤC LỤC

Trang phụ bìa

Lời cảm ơn

Lời cam đoan

Mục lục

Danh mục các chữ viết tắt

Danh mục các bảng

Danh mục các biểu đồ và hình

ĐẶT VẤN ĐỀ 1

CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU 3

1.1. CÁC YẾU TỐ NGUY CƠ TIM MẠCH…….. 3

1.1.1. Các yếu tố nguy cơ tim mạch có thể thay đổi được 3

1.1.2. Các yếu tố nguy cơ tim mạch không thay đổi được 6

1.1.3. Nguy cơ tim mạch cao 7

1.2. SỬ DỤNG ASPIRIN VÀ KHÁNG ASPIRIN TRONG LÂM SÀNG… 8

1.2.1. Dược lý học của aspirin [112] 8

1.2.2. Aspirin trong phòng ngừa và điều trị bệnh tim mạch [121] 9

1.2.3. Các nghiên cứu về sử dụng aspirin trong bệnh tim mạch 10

1.2.4. Kháng aspirin (aspirin resistance) 13

1.2.5. Biện pháp khắc phục hiện tượng kháng aspirin trong điều trị 20

1.3. CÁC NGHIÊN CỨU QUỐC TẾ VÀ TRONG NƯỚC VỀ KHÁNG ASPIRIN…… 22

1.3.1. Các nghiên cứu quốc tế 22

1.3.2. Các nghiên cứu trong nước 29

CHƯƠNG 2: ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU 33

2.1. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU…… 33

2.1.1. Tiêu chuẩn chọn bệnh nhân 33

2.1.2. Tiêu chuẩn loại trừ 34

2.1.3. Phân nhóm bệnh nhân 34
2.2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU…….. 34
2.2.1. Thiết kế nghiên cứu 34
2.2.2. Các bước tiến hành 35
2.2.3. Các tiêu chuẩn sử dụng trong nghiên cứu 37
2.2.4. Quy trình tiến hành kỹ thuật đo độ ngưng tập tiểu cầu 47
2.3. XỬ LÝ SỐ LIỆU NGHIÊN CỨU 51
CHƯƠNG 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU 54
3.1. ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU…….. 54
3.2. TỶ LỆ KHÁNG ASPIRIN…… 64
3.2.1. Tỷ lệ kháng aspirin 64
3.2.2. Phân bố kháng aspirin 66
3.3. MỐI LIÊN QUAN GIỮA KHÁNG ASPIRIN VÀ MỘT SỐ YẾU TỐ LÂM SÀNG, CẬN LÂM SÀNG…….. 73
3.3.1. Kháng aspirin liên quan với giới 73
3.3.2. Kháng aspirin liên quan với tuổi 76
3.3.3. Kháng aspirin liên quan đến các đặc điểm lâm sàng và các yếu tố nguy cơ 77
3.3.4. Kháng aspirin liên quan với các chỉ số nhân trắc 78
3.3.5. Kháng aspirin liên quan với thời gian điều trị aspirin và mức độ nguy cơ 10 năm bệnh mạch vành 82
3.3.6. Kháng aspirin liên quan với đặc điểm cận lâm sàng các xét nghiệm máu 84
3.3.7. Kháng aspirin liên quan với các đặc điểm lâm sàng, cận lâm sàng qua phân tích hồi quy logistic đa biến 85
CHƯƠNG 4: BÀN LUẬN 87
4.1. ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU…….. 87
4.2. TỶ LỆ KHÁNG ASPIRIN…… 93

4.3. MỐI LIÊN QUAN GIỮA KHÁNG ASPIRIN VỚI MỘT SỐ YẾU TỐ LÂM SÀNG, CẬN LÂM SÀNG..... 105
4.3.1. Kháng aspirin liên quan đến giới 107
4.3.2. Kháng aspirin liên quan đến tuổi 109
4.3.3. Kháng aspirin liên quan đến các đặc điểm lâm sàng và các yếu tố nguy cơ 112
4.3.4. Kháng aspirin liên quan đến các chỉ số nhân trắc 113
4.3.5. Kháng aspirin liên quan với thời gian điều trị aspirin và mức độ nguy cơ 10 năm bệnh mạch vành 117
4.3.6. Kháng aspirin liên quan với đặc điểm cận lâm sàng các xét nghiệm máu 118
4.3.7. Kháng aspirin liên quan với các đặc điểm lâm sàng, cận lâm sàng qua phân tích hồi quy logistic 118
KẾT LUẬN 120
KIẾN NGHỊ 122
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CÓ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN ĐÃ CÔNG BỐ
TÀI LIỆU THAM KHẢO
MẪU BỆNH ÁN NGHIÊN CỨU
DANH SÁCH BỆNH NHÂN NGHIÊN CỨU

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

AA	Acid Arachidonic.
ADP	Adenosin DiPhosphat.
AHA/ACC	American Heart Association /American College of Cardiology - Hội Tim mạch /Trường môn Tim mạch Mỹ.
ATII	Angiotensin II.
BĐMNB	Bệnh động mạch ngoại biên.
BMI	Body Mass Index - Chỉ số khối cơ thể.
BMV	Bệnh mạch vành.
CHO	Cholesterol.
ĐQNMN	Đột quỵ nhồi máu não.
ĐTĐ	Đái tháo đường.
HATTh	Huyết áp tâm thu.
HATTr	Huyết áp tâm trương.
HDL-C	High Density Lipoprotein Cholesterol – Lipoprotein - Cholesterol tỷ trọng cao.
LDL-C	Low Density Lipoprotein Cholesterol – Lipoprotein - Cholesterol tỷ trọng thấp.
LTA	Light Transmission Aggregometry – Ngưng tập quang học.
NCBMV	Nguy cơ mắc bệnh mạch vành 10 năm.
NCTMC	Nguy cơ tim mạch cao.
NCEP-ATPIII	The National Cholesterol Education Program - Adult Treatment Panel III – Chương trình giáo dục Quốc gia về cholesterol - Hướng dẫn điều trị cho người lớn lần III.
NMCT	Nhồi máu cơ tim.
NTTC	Ngưng tập tiểu cầu.

PFA-100	Platelet Function Analyzer-Xét nghiệm chức năng tiểu cầu.
RLLP	Rối loạn lipid máu.
TG	Triglycerid.
THA	Tăng huyết áp.
TXA2	Thromboxane A2.
WHO	World Health Organization - Tổ chức Y tế Thế giới.
WHR	Waist Hip Ratio – Tỷ số vòng bụng trên vòng mông.
YTNC	Yếu tố nguy cơ.

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Các phương pháp đánh giá ngưng tập tiểu cầu..... 14
Bảng 1.2. Tần xuất các phương pháp đánh giá ngưng tập tiểu cầu 15
Bảng 1.3. Mục đích sử dụng phương pháp LTA..... 15
Bảng 1.4. Định nghĩa kháng aspirin trong phòng xét nghiệm [54]..... 17
Bảng 2.1. Tuổi trong thang điểm Framingham cho nam giới..... 41
Bảng 2.2. Cholesterol toàn phần trong thang điểm Framingham ở nam 41
Bảng 2.3. Hút thuốc lá trong thang điểm Framingham ở nam..... 41
Bảng 2.4. HDL cholesterol trong thang điểm Framingham ở nam..... 42
Bảng 2.5. Huyết áp tâm thu trong thang điểm Framingham ở nam..... 42
Bảng 2.6. Nguy cơ 10 năm trong thang điểm Framingham ở nam..... 42
Bảng 2.7. Tuổi trong thang điểm Framingham cho nữ giới..... 43
Bảng 2.8. Cholesterol toàn phần trong thang điểm Framingham ở nữ..... 43
Bảng 2.9. Hút thuốc lá trong thang điểm Framingham ở nữ 43
Bảng 2.10. HDL cholesterol trong thang điểm Framingham ở nữ 44
Bảng 2.11. Huyết áp tâm thu trong thang điểm Framingham ở nữ 44
Bảng 2.12. Nguy cơ 10 năm trong thang điểm Framingham ở nữ 44
Bảng 3.1. Đặc điểm giới, tuổi và nhân trắc của đối tượng nghiên cứu..... 54
Bảng 3.2. Đặc điểm đối tượng có nguy cơ tim mạch cao theo giới..... 55
Bảng 3.3. Đặc điểm kết hợp các yếu tố nguy cơ tim mạch cao trên đối tượng nghiên cứu 56
Bảng 3.4. Đặc điểm yếu tố nguy cơ của đối tượng nghiên cứu theo giới..... 57
Bảng 3.5. Đặc điểm số lượng các yếu tố nguy cơ chuyển hóa 58
Bảng 3.6. Đặc điểm đối tượng có nguy cơ 10 năm BMV >20% theo giới.... 59
Bảng 3.7. Đặc điểm mức độ nguy cơ 10 năm BMV 60
Bảng 3.8. Đặc điểm các thuốc sử dụng trên đối tượng nghiên cứu 60
Bảng 3.9. Phân bố tuổi của đối tượng nghiên cứu theo giới..... 61
Bảng 3.10. Phân bố BMI của đối tượng nghiên cứu theo giới 62